

Vlijmen, 20 maart 2020.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, lieve mensen,

Zoals ik mijn preken begin, zo begin ik dit schrijven ook maar want al kunnen we niet bij elkaar komen in de kerk, dat is wat we blijven: gemeente van Christus.

En wat in dit alles ook blijft is dat

onze hulp is in de naam van de HEER
die hemel en aarde gemaakt heeft,
die trouw houdt tot in eeuwigheid
en niet loslaat wat zijn hand begon.

Woensdag 11 maart was het biddag voor gewas en arbeid en ik had bedacht om daar op zondag 15 maart bij aan te haken. Er waren al berichten over corona-besmettingen maar dat het hele maatschappelijk leven in korte tijd tot stilstand zou komen, dat had een paar weken hiervoor niemand gedacht. Een ongekende en uitzonderlijke situatie. Een situatie ook die ons bij de kern, bij de basis van ons bestaan kan bepalen doordat niets nog vanzelfsprekend is. Een situatie die ons er ineens en diep van doordringt dat het leven niet altijd maakbaar en te plannen is. En eigenlijk is dat precies waar biddag voor gewas en arbeid over gaat: leven in het besef dat we niet alles in de hand hebben. Maar het blijft niet bij dat besef. Vanuit het geloof mag dit besef gepaard gaan met het vertrouwen dat we bij alles een grond onder ons bestaan hebben in God, dat God ons hoe dan ook nabij is in alles wat op ons af kan komen.

Biddag voor gewas en arbeid, een moment om stil te staan bij onze afhankelijkheid van of verbondenheid met God, stil staan bij het besef dat wij het leven niet in de hand hebben, dat er in dit bestaan dingen zijn waar we geen grip op hebben, die niet maakbaar, regelbaar of makkelijk oplosbaar zijn: verder weg in Afrika die enorme sprinkhanenplaag, zaken als droogte of overstroming, hitte of kou, maar ook dingen als ziekte en ongeluk. Leven dat abrupt onderste boven gaat of zelfs eindigt door ziekte. Werk dat stil kan komen te liggen door de bekende geniepige ongelukjes in kleine hoekjes tijdens het sporten of op vakantie, in het verkeer, als je het huishouden doet of bij het klussen, iets breken of verrekken is soms zomaar gebeurd. Of, zoals nu het geval is, een virus dat ervoor zorgt dat niets van ons dagelijks leven nog vanzelfsprekend is, dat heel veel dingen tot stilstand gekomen zijn. En door alle berichten over het corona-virus hoor je er weinig over, maar ondertussen zijn er ook nog steeds miljoenen mensen op de vlucht voor oorlog en geweld en voor armoede zonder enig zicht op toekomst. Mensen die voor een deel onder zeer slechte omstandigheden aan de Europese grenzen staan, in kampen in Griekenland verblijven. Mensen voor wie niets zeker is behalve hun ellende. En we horen van alles over hoe corona lastig is voor mensen, maar over sommige groepen blijft het erg stil. Mensen in de psychiatrie, dak- en thuislozen, mensen die het al niet makkelijk hadden bijvoorbeeld omdat ze afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering. Laten we ook hen niet vergeten.

Te midden van die onzekerheden mogen we ons richten op God, op Gods belofte ons niet los te laten, God, de Bron van alle leven, die met ons is. Niet als een stoplap, niet omdat we als onmondige kinderen alle verantwoordelijkheid uit onze handen laten vallen omdat God het wel even voor ons oplost. Maar omdat de Eeuwige, die ons verstand en ons bestaan te boven gaat, zich aan ons verbonden heeft. Omdat God op ons betrokken is, in Jezus zelf mens geworden. Omdat die God ons tot troost en kracht wil zijn in de ongerijmdheden van het leven. Zo in het leven staan, dat geloven, dat is niet persé simpel. De vraag waar God is bij honger, bij tekort, bij lijden, bij ziekte, is nog altijd sneller gesteld dan beantwoord.

En toch, dat besef dat op de één of andere manier, ondanks alles, in alles God met ons is, daar gaat het om. Dat besef kan een houvast zijn, zelfs zonder dat we precies begrijpen hoe of wat. Vertrouwen op God, op Gods liefde en trouw mag een houvast zijn dat ons op de been kan houden in moeilijke tijden.

Psalm 145 zingt daarvan. De dichter getuigt hoe God genadig en liefdevol is en zich ontfermt over zijn schepping. Van een vriendin leerde ik ooit een gebed, een zegen bij de maaltijd, gebaseerd op woorden uit deze Psalm:

Gezegend zijt Gij, Eeuwige, onze God, Koning van de wereld,
die het brood uit de aarde doet voortkomen.

Gij opent uw hand en verzadigt al wat leeft.

In de nieuwe bijbelvertaling staat er in vers 16 'Gul is uw hand geopend, u vervult het verlangen van alles wat leeft.' God die ons geeft wat we nodig hebben, zoals we ook bidden in het Onze Vader: 'geef ons heden ons dagelijks brood'.

God die geeft wat we nodig hebben, daarover gaat ook dat gesprek tussen Jezus en de vrouw uit Samaria. (Johannes 4) Het is een bijzondere ontmoeting op een bijzondere plaats: bij de Jacobsbron, de bron van aartsvader Jacob. Jacob die zowel voor Israël als voor Samaria van grote betekenis is.

Een vrouw komt om water. Ik kan me zo voorstellen dat ze niet echt blij is geweest dat er een man, een vreemdeling bij de put zat. Aan pottenkijkers had ze vast geen behoefte en je weet het toch nooit helemaal zeker als vrouw alleen, als je een onbekende man treft.

Deze man, Jezus vraagt haar te drinken. In deze tijd op weg naar Goede Vrijdag en Pasen krijgt deze eenvoudige vraag een extra lading als we bedenken hoe Jezus aan het kruis zegt 'Mij dorst'. Ook hier bij de bron van Jacob aangekomen, heeft hij dorst. Maar deze dorst raakt geleest als deze man, die overduidelijk een Jood is, haar, een Samaritaanse vrouw te drinken vraagt.

Toen en daar een dubbele spanning: het niet vanzelfsprekende contact tussen mannen en vrouwen en het nog veel minder vanzelfsprekende contact tussen Joden en Samaritanen.

In veel vertalingen wordt dit verschil nog extra aangezet doordat Jezus als Jood zonder lidwoord wordt aangeduid en de vrouw als een Samaritaanse, met lidwoord wordt genoemd. In het Grieks is dit verschil er niet. Beide worden zonder lidwoord

aangeduid. En de gelijkheid die daar uit spreekt past ook beter bij de houding van deze vrouw. Want al wordt haar naam dan niet genoemd, ze gedraagt zich bepaalt niet zielig of onderdanig. Kritisch vraagt ze Jezus hoe het kan dat hij haar te drinken vraagt. Trots is ze op de bron, van haar vader Jacob. En hoe had Jezus gedacht aan water te komen zonder iets om het mee te putten?

Er ontspint zich zo'n gesprek dat typisch is voor het evangelie naar Johannes.

Een gesprek waarin woorden meerduidelijk zijn en allerlei lagen bevatten. Een gesprek over water en over bronnen. Over geen dorst meer hebben. Ieder mens moet dagelijks drinken en ieder mens kent verlangens, dromen, heeft bronnen van inspiratie. Over al die dingen gaat het gesprek tussen Jezus en deze vrouw. Over al die dingen denkt ieder mens af en toe wel eens na. Wat is mijn bron? Wat leest mijn dorst? Wat verlang ik? Wat is mijn basis, mijn houvast in het leven? Wat heb ik nodig?

Als de leerlingen weer terug bij Jezus komen, heeft hij van hen niets meer nodig: hij heeft al gegeten en gedronken want de ontmoeting met deze vrouw heeft hem gegeven wat hij nodig had.

Waar of bij wie vinden wij wat we nodig hebben? Wat is onze bron? En als we dat gevonden hebben, kunnen we er dan van uitdelen, het doorgeven, zodat ook anderen kunnen krijgen wat ze nodig hebben? God nodigt ons uit om als gezegende mensen de mensen om ons heen tot zegen te zijn. Daar wordt het leven niet maakbaarder van maar wel beter, mooier, meer zoals het God voor ogen staat. Lied 973 verwoordt dat zo:

Om voor elkaar te zijn uw oog en oor
te zien wie niet gezien wordt, niet gehoord,
en op te vangen wie zijn thuis verloor, halleluja.

Om voor elkaar te zijn uw hand en voet,
te helpen wie geen helper had ontmoet:
wie dorst of hongert wordt getroost, gevoed, halleluja.

Om voor elkaar te zijn uw hart en mond,
om op te komen voor wie is verstomd,
voor wie gevangen zit of is gewond, halleluja.

Roept U ons, Christus, uw gezicht te zijn,
gerechtigheid en vrede, brood en wijn,
uw liefde, hoop, geloof – uw zonneschijn. Halleluja!

Moge het zo zijn elke dag opnieuw maar zeker in deze tijden van crisis. En dat hoeft niet met vrome woorden of grote gebaren. Een telefoontje, een boodschap voor iemand doen, een beetje aandacht, al die kleine dingen zijn van grote betekenis, daar gaat het om.

ds. Margo Trapman